

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně zpravodajky Mgr. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **P. N.**, zastoupený JUDr. Lucií Madleňákovou, Ph.D., advokátkou, sídlem Nádražní 381/9, Mohelnice, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Mírov**, sídlem Mírov 27, týkající se žaloby na ochranu před nezákonnými zásahy žalované spočívajícími v nesdělení jmen advokátů, kteří žalobci přišli poskytnout právní pomoc do Věznice Mírov ve dnech 14. 2. 2020, 11. 6. 2020, 17. 6. 2020, 31. 7. 2020, 13. 8. 2020, 25. 8. 2020, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 21. 12. 2020, č. j. 65 A 110/2020 - 10,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Ustanovené zástupkyni žalobce JUDr. Lucií Madleňákové, Ph.D., advokátce, **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 8 228 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] V záhlaví označeným usnesením Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci zčásti odmítl jako opožděnou žalobu (doručenou soudu dne 16. 11. 2020, podanou k poštovní přepravě dne 13. 11. 2020) na ochranu před nezákonnými zásahy žalované, spočívajícími v nesdělení jmen advokátů, kteří žalobci přišli poskytnout právní pomoc do Věznice Mírov ve dnech 14. 2. 2020,

11. 6. 2020, 17. 6. 2020, 31. 7. 2020, 13. 8. 2020 a 25. 8. 2020. Předmětem řízení zůstala žaloba pouze v té části, již se žalobce domáhá ochrany proti zásahu v podobě nesdělení jména advokáta, který žalobci přišel poskytnout právní pomoc dne 18. 9. 2020, kterou krajský soud vyhodnotil jako včasnou.

[2] Krajský soud shledal, že žaloba obsahuje plausibilní tvrzení nezákonného zásahu. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobce nepožadoval pouze určení, že zásah byl nezákonný (deklaratorní výrok), nýbrž také to, aby byl žalované uložen zákaz porušování jeho práv do budoucna (zápůrčí výrok), zabýval se krajský soud otázkou naplnění podmínky vyčerpání prostředků ochrany. Vzhledem k tomu, že žádný takový prostředek nenalezl, považoval žalobu za přípustnou, a následně posuzoval její včasnost s výsledkem shora uvedeným.

[3] Závěr o opožděnosti části žaloby krajský soud odůvodnil uplynutím subjektivní dvouměsíční lhůty, která započala běžet vždy v konkrétní den, kdy advokát přišel za žalobcem do věznice a žalovaná mu předem nesdělila jeho jméno. Krajský soud vycházel z nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18 (N 94/89 SbNU 387), rozlišujícího zásahy jednorázové bez dalších účinků, zásahy jednorázové s přetrvávajícími účinky a zásahy trvající. V žalobě tvrzené zásahy krajský soud posoudil jako zásahy jednorázové, u nichž do budoucna přetrvává pouze následek, nikoli však zásah samotný. K vlastní události, spočívající v nesdělení jména advokáta a s tím spojené nemožnosti žalobce vzít si s sebou na schůzku odpovídající dokumenty, došlo vždy v určitý den a v tento konkrétní den byla také ukončena. Dle krajského soudu se tedy nejedná o zásah trvající, u kterého by neskončil běh lhůty pro podání žaloby, a trvající zásah z něj nečiní ani opakování jednorázových zásahů.

II. Kasační stížnost, vyjádření žalované a doplňující podání žalobce

[4] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž namítal, že porušení práva na obhajobu (spočívající v nemožnosti připravit se na schůzku s konkrétním advokátem) trvá i po ukončení návštěvy. Následky tedy přetrvávají, a trvají-li následky, jedná se z pohledu stěžovatele o zásah pokračující. Nelze mu tedy odeprít soudní ochranu a nezabývat se posouzením jednotlivých útoků, jimiž zásah do práv stěžovatele na obhajobu započal a pokračuje.

[5] Dle názoru stěžovatele krajský soud žalobu nesprávně vyhodnotil jako zčásti opožděnou, neboť vycházel z nesprávného posouzení zásahů jako jednorázových, ačkoli se jedná o zásahy trvající. Stěžovatel nezpochybnil závěry Ústavního soudu, poukázal však na obtížnost rozlišování zásahů trvajících od zásahů jednorázových s přetrvávajícími následky, přičemž se (při nejasnosti výkladu) domáhá postupu ve svůj prospěch. V odmítání sdělovat jména konkrétních advokátů spatřuje déletrvající protiprávní jednání žalované s tím, že zásah do svých práv pokládá za gradující nikoli v okamžiku nesdělení jména advokáta, ale až v následném řízení, v němž tento advokát není schopen řádně hájit stěžovatelova práva.

[6] Stěžovatel v kasační stížnosti podrobně popsal, z jakého důvodu je pro něj informace o konkrétní osobě advokáta, který jej přišel navštívit, zásadní. V této souvislosti zdůraznil potřebu vlastní přípravy na jednání, včetně nutnosti přinést si na schůzky konkrétní podklady, jejichž počet je vzhledem k množství právních případů značný.

[7] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila s napadeným usnesením krajského soudu a v něm obsaženými závěry. Aplikaci citovaného nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 635/18, provedenou krajským soudem, považuje za správnou. Upozornila, že do budoucna mohou případně působit pouze následky namítaného zásahu (v podobě

pokračování

tvrzeného neposkytnutí efektivní právní pomoci z důvodu nemožnosti se na schůzku vybavit potřebnými dokumenty), o trvající zásahy se však v daném případě jednat nemůže.

[8] K doplňujícímu podání, doručenému Nejvyššímu správnímu soudu dne 30. 3. 2021, stěžovatel připojil náleze Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 592/2000 s poukazem na skutečnost, že právo na obhajobu je jedním z nejdůležitějších základních práv osob, proti kterým je vedeno trestní řízení. Stěžovatel poukázal na další soudní řízení (civilní), která jsou proti němu vedena nebo která sám vyvolal. K důkazu navrhl vyžádat výpis advokátů z informačního systému žalované tak, aby bylo vzhledem k jejich počtu zřejmé, že nelze odhadnout, jaký konkrétní advokát za stěžovatelem do věznice přišel. Stěžovatel dále upozornil, že praxe žalované v nesdělování jmen advokátů trvá, přičemž bez ohledu na výsledek kasační stížnosti bude mít nadále za to, že se jedná o trvající zásah do jeho práva na obhajobu. V této souvislosti pak vznesl otázku, jak může být schůzka s advokátem (jehož jméno stěžovateli není dopředu sděleno) plodná, když neví, jaké konkrétní poznámky, dokumenty, judikaturu a literaturu si má s sebou na podporu své argumentace vzít. V doplňujícím podání, doručeném soudu dne 12. 10. 2021, pak stěžovatel upřesnil, že odkazuje-li v kasační stížnosti na odbornou literaturu, má na mysli zejména komentář k soudnímu řádu správnímu (konkrétně *Kühn, Z. a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019*). Zároveň doplnil, že argumentaci opírá také o náleze Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 403/03, z něhož citoval bod 13, vztahující se k přesvědčivosti odůvodňování soudních rozhodnutí a požadavku na dostatečné vysvětlení právních úvah podpořené případnou citací publikované judikatury a názorů právní vědy.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[10] V projednávané věci je mezi účastníky předmětem sporu otázka, o jaký typ zásahu (či zásahů) spatřovaných stěžovatelem v jednání žalované, jež mu odmítla dopředu sdělit jména advokátů, kteří stěžovateli přišli poskytnout právní pomoc do Věznice Mírov ve dnech 14. 2. 2020, 11. 6. 2020, 17. 6. 2020, 31. 7. 2020, 13. 8. 2020 a 25. 8. 2020, se jedná, konkrétně zda se jedná o zásahy jednorázové, či trvající. Od tohoto posouzení se pak odvíjí související otázka běhu lhůty pro podání žaloby a zákonnosti závěru krajského soudu o opožděnosti části jím podané žaloby.

[11] Podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), se *každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") může žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení tobo, že zásah byl nezákonný. Z hlediska poskytované soudní ochrany pak soud může v souladu s § 87 odst. 2 s. ř. s. určit, že provedený zásah byl nezákonný, a trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky, anebo brozí-li jeho opakování, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem.*

[12] Podle § 84 odst. 1 s. ř. s. *žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo. Z citovaného ustanovení vyplývá, že žalobce (zde stěžovatel) může podat žalobu proti nezákonnému zásahu v subjektivní lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se o nezákonném zásahu dozvěděl. Krajský soud v této souvislosti správně odkázal na závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2011, č. j. 5 Aps 5/2010 - 293, dle kterého lhůta pro podání zásahové žaloby běží od okamžiku, „kdy se žalobce dozvěděl o skutečnostech, v nichž spatřuje nezákonný zásah. Rozhodující je přitom znalost žalobce o skutkových okolnostech, z nichž vyplývá konání nebo nekonání správního orgánu, v němž je spatřován nezákonný zásah. Okamžik, kdy žalobce nabyl přesvědčení o tom, že předmětné konání či nekonání správního orgánu naplňuje veškeré znaky nezákonného zásahu definované v § 82 s. ř. s., není pro běh lhůty rozhodný“.*

[13] Stran otázky, o jaký typ zásahu se v posuzované věci jedná, je nutno vycházet ze závěrů obsažených v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18, v němž Ústavní soud zdůraznil nutnost rozlišování zásahů na zásahy jednorázové bez dalších účinků, zásahy jednorázové s přetrvávajícími účinky (následky) a zásahy trvalí (shodně též Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 716 a násl.*). Ústavní soud v citovaném nálezu zdůraznil odlišnost trvalí situace od jednorázového porušení (události), byť tato může mít závažné důsledky rozložené v čase. Skutečnost, že určitá událost má závažné důsledky rozložené v čase však automaticky neznamená, že vytváří „trvalí situaci“ (viz bod 33 nálezu). V souvislosti s otázkou práva na přístup k soudní ochraně pak Ústavní soud zdůraznil (viz bod 43 nálezu), že „v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu podle § 82 a násl. s. ř. s. je důležité (...) rozlišovat různé typy zásahů a zohledňovat specifika tzv. trvalých zásahů. (...) Ústavní soud soublasí (...), že k posouzení povahy zásahu nestačí pouze tvrzení žalobce. Správní soud musí při hodnocení povahy zásahu vycházet z objektivních skutečností a musí na jejich základě vyhodnotit, jakou povahu zásah má (...), což bude mít dopad na počítání lhůty k podání žaloby a její včasnost“.

[14] V souzené věci přitom krajský soud postupoval zcela v intencích shora citovaného právního názoru Ústavního soudu a na základě objektivních skutečností, které na základě výzvy adresované stěžovateli (ze dne 3. 12. 2020, č. j. 65 A 110/2020 - 5) v řízení zjistil, vyhodnotil povahu (typ) stěžovatelem tvrzených zásahů. Krajský soud správně považoval každou jednotlivou událost popsanou v žalobě jako „nesdělení jména advokáta a nemožnost vzít si s sebou na schůzku odpovídající dokumenty“ za zásah jednorázový, neboť se vždy jednalo o událost zřetelně ohraničenou v čase a ukončenou, odehrávající se v určitý konkrétní den, která sice může potenciálně ovlivňovat život stěžovatele, to z ní však ještě nečiní trvalí situaci (viz shora citovaný nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18). Skutečnost, že stěžovatel spatřuje trvalí zásah v následném porušování jeho práva na obhajobu s argumentací, že jej advokát není schopen v průběhu řízení řádně hájit s ohledem na neefektivní průběh schůzek, z něj trvalí zásah přičitatelný žalované nečiní.

[15] V projednávaném případě mohla na stěžovatele zapůsobit zavádějícím dojmem skutečnost, že k opakování jednorázových zásahů došlo v krátkém časovém sledu v jednom pololetí. Ani opakování zásahů z nich však nevytváří „déletrvalí protiprávní jednání veřejné správy“ (bod 38 nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 635/18), nýbrž jde o *relativně samostatné zásahy, které mají věcnou a časovou souvislost* (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2007, č. j. 8 Aps 1/2006 - 92, č. 1516/2008 Sb. NSS). Jedná se tedy o zásahy jednorázové, byť opakované, které nevytvářejí trvalí zásah.

[16] Krajský soud proto správně posuzoval běh lhůty k podání žaloby pro každý z popsaných zásahů samostatně a nepochybil, považoval-li za včasnou žalobu pouze v části, v níž se stěžovatel domáhá ochrany před zásahem, k němuž došlo dne 18. 9. 2020. V rámci věcného projednání této části žaloby tedy krajský soud posoudí otázku, zda nesdělení jména advokáta, který uvedeného dne přišel stěžovateli poskytnout právní pomoc, je nezákonným zásahem ve smyslu žalobních tvrzení. Nejvyšší správní soud se v tomto okamžiku nemohl zabývat věcným posouzením této otázky, neboť by tím nepřipustně předjímal závěry, které musí nejprve zaujmout krajský soud. Z tohoto důvodu ani nepřistoupil k provedení stěžovatelem navrhovaného důkazu výpisem advokátů z vězeňského informačního systému.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

pokračování

[18] O nákladech řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel (žalobce) neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšné žalované žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení se jí tudíž nepřiznává.

[19] Stěžovateli byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 2. 2021, č. j. 6 As 2/2021 - 17, ustanovena k ochraně jeho práv advokátka JUDr. Lucie Madleňáková, Ph.D. Podle § 35 odst. 10 část věty prvé za středníkem s. ř. s. platí v takovém případě hotové výdaje a odměnu za zastupování ustanoveného zástupce stát. Podle § 7 bodu 5 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), náleží ustanovené zástupkyni stěžovatele odměna za dva úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) advokátního tarifu (převzetí a příprava zastoupení, včetně první porady s klientem, písemné podání ve věci samé - doplnění kasační stížnosti) ve výši 6 200 Kč (2 x 3 100 Kč) a podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu náhrada hotových výdajů v paušální částce 600 Kč (2 x 300 Kč), celkem tedy 6 800 Kč. Doplnující podání ze dne 12. 10. 2021 soud nepokládal za samostatný úkon právní služby a odměnu zástupkyni za tento úkon nepřiznal, neboť pouze dílčím způsobem upřesňuje obsah podané kasační stížnosti. Jelikož je advokátní kancelář, v níž je ustanovená zástupkyně advokátkou, plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna a náhrada hotových výdajů o částku odpovídající této dani, tedy o 1 428 Kč. Celkem tedy Nejvyšší správní soud přiznal ustanovené zástupkyni odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů ve výši 8 228 Kč. K vyplacení této částky byla stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2021

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu